

UDHËZUES për
mbrojtje të VIKTIMAVE të
DHUNËS FAMILIJARE

mund 2017, Shkup

UDHËZUES për mbrojtje të VIKTIMAVE të DHUNËS FAMILIJARE

Botues:

Shoqata për Emancipim, Solidaritet
dhe Barazi të Grave - ESB

Rr. Maksim Gorki Nr. 20-1-4, Shkup

T. 02 3298 295; 3298 296

F. 02 3211 453

www.esem.org.mk

Studimi është financiarisht i mbështetur nga:

Проект за правна заштита на жените

Për Udhëzuesin...

Udhëzues për mbrojtje të viktimave të dhunës familjare është pjesë e një serie të udhëzuesëve për gratë viktimë të dhunës, të përgatitura në kuadër të Projektit të USAID-it për mbrojtje ligjore të grave. Projekti i USAID për mbrojtje ligjore të grave po realizohet nga Shoqata për emancipim, solidaritet dhe barazi të Grave - ESB, në bashkëpunim me “Porta e hapur” Maqedoni - La Strada dhe Koalicionit “Të drejtat seksuale dhe shëndetësore të komuniteteve të marginalizuara”, dhe përfshin tre komponenta kryesore: përmirësimi më proceset gjyqësore duke vepruar në rastet e lidhura me dhunë dhe diskriminim ndaj grave; avancimin e kuadrit ligjor që mbrojnë viktimat e dhunës dhe diskriminimit dhe promovimin e punës së organizatave të shoqërisë civile të cilat ofrojnë ndihmë ligjore për gratë viktimë të dhunës dhe diskriminimit.

Ende vlerat aktuale patriarkale dhe paragjykimet në lidhje me rolin e gruas në familje dhe në shoqëri janë një faktor thelbësor që kontribuojnë për tolerancë dhe për të minimizuar dhunën me bazë gjinore, si dhe kërkimi i fajit dhe përgjegjësisë për vetë viktimat e dhunës. Për fat të keq shumë prej këtyre pikëpamjeve janë të përfaqësuar edhe te përfaqësuesit e institucioneve, prandaj mungesa e besimit se mbështetja dhe mbrojtja e viktimave të dhunës do të sigurohet sipas të duhurës, në kohë dhe me cilësi. Gjithashtu viktimat e dhunës nuk janë të informuar ashtu si duhet në lidhje me të drejtat dhe mundësitë e tyre në dispozicion për t’i mbrojtur ato nga dhuna. Për këto arsye kemi ndjerë se në procesin për të ndihmuar dhe mbështetur viktimat e dhunës kërkohet një informim dhe inkurajim i tyre i vazhdueshëm.

Udhëzuesit janë të përgatitur në bazë të përvojës që kanë pasur viktimat e dhunës në familje apo të trafikimit me njerëz dhe të punëtorëve të seksit nga aspekti i qasjes në institucionet shtetërore dhe mbrojtjes që ju është ofruar.

Ne shpresojmë se Projekti i USAID për mbrojtje ligjore të grave përmes udhëzuesëve të përgatitur do të kontribuojnë në rritjen e ndërgjegjësimit për mekanizmat ligjorë për mbrojtjen e viktimave dhe më tej t'i inkurajon ato që të përdorin këto masa mbrojtëse për të parandaluar dhunën.

Udhëzuesi për viktimat e dhunës familjare përmban informacion mbi masat e mbrojtjes dhe mbrojtjen gjyqësore të cilat viktimat e dhunës në familje mund t'i aplikojnë për t'u mbrojtur kundër dhunës në familje.

1.

HYRJE

Dhuna në familje është një problem serioz social i cili ka të bëjë me pjesëmarrjen e tij në shoqërinë tonë. Çdo grua e dytë në vend është viktimë e dhunës psikologjike, një në pesë prej grave përballet me një formë të dhunës fizike, ndërsa dhuna seksuale në mes të dy partnerëve është ende një temë që është diskutuar rrallë në mjedisin tonë. Është e rëndësishme të dini se shkaku kryesor i dhunës në familje është pranimi i vlerave patriarkale dhe roli inferior i grave në raport me burrat në martesë dhe familje. Situata është alarmante, duke pasur parasysh se kjo është dhunë që shkon prapa dyerve të mbyllura në shtëpitë tona, ku ato zakonisht duhet të ndjehen të sigurt. Sjellja e dhunuesit zakonisht ka për të vendosur kontrollin mbi viktimën, dhe për të ndaluar dhunën është e nevojshme për të raportuar ate dhe të kërkohet ndihmë dhe mbështetje tek autoritetet.

Ky Udhëzues synon viktimat e dhunës në familje që kanë nevojë për ndihmë dhe mbështetje që të ndërprejnë jetën në dhunë. Në këtë drejtim, ky Udhëzues përmban një përshkrim të shkurtër dhe të qartë të hapave që viktima duhet të marrë në fillimin e procedurës, dhe vendosjen e masave të përkohshme të mbrojtjes nga dhuna në familje nga ana e gjykatës. Gjithashtu, Udhëzues jep informacion të detajuar në lidhje me procedurën penale të ngritura kundër kryerësve të dhunës në familje dhe, më e rëndësishmja, përshkruan një metodë të përgatitjes së një plani personal të sigurisë dhe planifikimit të hapave që ju duhet të merrni në rast të rrezikut për ju dhe të dashurve tuaj.

DHUNA FIZIKE shprehet nëpërmjet përdorimit të forcës fizike apo kërcënimit se do të zbatohet ndaj grave nga partnerët e dhunshëm ose një anëtar i familjes së saj. Goditja, shtyrja, shpulla, grusht, tërheqje e flokëve, sulm duke hedhur objekte, shkaktim i lëndimeve me lloje të ndryshme të armëve janë vetëm disa nga format e dhunës fizike.

DHUNA PSIKOLOGJIKE shprehet nëpërmjet: kontrollin e grave, kontrolli mbi kontakteve të saja, izolimi, xhelozia dhe duke shkaktuar vuajtje emocionale ndaj saj, duke ndaluar për të punuar jashtë shtëpisë, poshtërim apo poshtërimin në frontin e të tjerëve, kërkim i lejes për kujdesin shëndetësor dhe këmbënguljen për të ditur se me ken dhe ku është gjatë gjithë kohës.

DHUNA SEKSUALE shprehet përmes marrëdhënieve seksuale të detyruara ose akte të tjera seksuale të tilla si përdhunimi, marrëdhënie seksuale të padëshiruara, seksit degradues, të detyruarit të shikuarit pornografi dhe kodoshllëk.

2.

Mënyra të mbrojtjes

Përgatitni planin tuaj të sigurisë

Hapi i parë i domosdoshëm për mbrojtjen tuaj është për të përgatitur **planin e tuaj të sigurisë**. Plani i sigurisë përmban informacion mbi çfarë të bëhet në rast të kërcënimit të dhunës nëse ende jetoni në një komunitet të dhunshëm, ose në qoftë se ju jeni ndarë nga dhunuesi

dhe ka një rrezik që fizikisht t'ju sulmojë juve dhe të dashurit tuaj. Në përgatitjen e planit të sigurisë është e nevojshme për të ndërmarrë gjërat e mëposhtme:

- **Hartimi i një plani për të lënë shtëpinë para dhunës.** Në një situatë të tillë është e nevojshme për të ditur paraprakisht se ku të shkoni dhe se si të arrini atje. Kjo mund të jetë te të afërmit dhe miqtë te të cilët mund të merrni strehim në rast rreziku ose një institucion kompetent që do të sigurojë kujdes;
- **Bëni një listë të numrave të rëndësishme të telefonit dhe mbani ato në një vend të sigurt.** Ato mund të jenë numrat e telefonit të të afërmeve, miqve, organizatave qytetare që ju mund të kontaktoni në rast emergjence;
- **Mblidhni dokumentet e nevojshme,** të tilla si kartë identiteti, pasaportë, certifikatat e lindjes të fëmijëve të lindur, një ekstrakt nga certifikata e martesës, karta e sigurimit shëndetësor, vendim të gjykatës me masa të imponuara të përkohshme të mbrojtjes, llogaritë bankare dhe të tjera. Në rast emergjence dhe duke e lënë shtëpinë ju do të duhet të jeni në mundësi që në mënyrë të lehtë ti mund ti merrni me vete.

Masat e mbrojtjes

Nëse ju jeni një viktimë e dhunës në familje dhe keni nevojë për ndihmë dhe mbështetje për të kapërcyer situatën, ju mund të kontaktoni qendrat për punë sociale, stacionin më të afërt policor, institucionet mjekësore dhe OJQ të caktuara, të cilat do të ofrojnë ndihmë (kontakt listën e institucioneve kompetente dhe të organizatave janë të vendosura në fund të Udhëzuesit).

Sigurimi i strehimit emergjent për ju dhe fëmijët tuaj, dhe mbështetja psiko-sociale dhe trajtimi, dhënia e ndihmës juridike dhe këshilla janë vetëm disa nga **masat e mbrojtjes** që janë në dispozicion. Këtu është një përshkrim i shkurtër i masave mbrojtëse të ofruara nga këto institucione.

Vendosja në Qendër për viktimat e dhunës familjare. Në rast të një kërcënimi real për jetën dhe shëndetin tuaj, qendra e mirëqenies sociale mund të sigurojë strehim që mund të zgjasë deri në tre muaj me mundësi vazhdimi edhe për tre tjera.

Kujdesit shëndetësor falas. Institucionet shëndetësore dhe punonjësit e shëndetësisë janë të detyruar të bëjnë kontrollime dhe trajtime të tjera mjekësore falas dhe të lëshojnë dokumentacionin e duhur mjekësor.

Ndërhyrja e duhur psiko-sociale dhe trajtim. Kjo masë zbatohet duke siguruar informacion fillestar, ndihmë dhe mbështetje për viktimat nga qendrat për punë sociale dhe organizatat qytetare që ofrojnë shërbime psiko-sociale.

Trajtimi psikosocial në këshillim. Referime në shërbime këshillimi për viktimat e dhunës në familje bëhet me pëlqimin tuaj dhe të bazuar në një nevojë të identifikuar për asistencë specifike teknike dhe trajtim në këshillimin e duhur.

Ndihmë familjes për shkollimin e rregullt e një fëmije. Qendra për punë sociale do të marrë masat e nevojshme që të angazhon fëmijën që të kyqet ose të vazhdojnë të ndjek arsimin e rregullt, duke siguruar mjete shkollore dhe duke ndërmarrë veprime të tjera të nevojshme.

Ndihma juridike dhe përfaqësim. Ndihma juridike do të thotë dhënie e këshillave ligjore ose informacion në lidhje me të drejtat tuaja dhe procedurat ligjore për mbrojtjen tuaj, përgatitjen e aplikimeve dhe përfaqësimin para gjykatave kompetente. Ndihma juridike jepet nga qendra për punë sociale dhe organizatat e shoqërisë civile.

Fuqizimi ekonomik i viktimës përmes përfshirjes së saj aktive në tregun e punës. Rekrutimi i viktimave në masat aktive për punësim organizohet nëpërmjet bashkëpunimit të Qendrës për Punë Sociale dhe Agjencisë për punësim të Republikës së Maqedonisë - Qendra kompetente për punësim.

Pas raportimit të dhunës në QPS, në qoftë se ju mendoni se jeta tuaj si dhe shëndeti juaj dhe i anëtarëve të familjes suaj janë në rrezik, ju mund të kërkonte që për juve të përgatitet një plan i sigurisë nga një ekip multisektoriale të ekspertëve, i përbërë nga përfaqësues të QPS, policisë, institucionet shëndetësore, shoqata qytetare.

3.

Mbrojtja gjyqësore e viktimave të dhunës në familje

Për dhunën në familje mund të ngritni procedurën për mbrojtjen tuaj para gjykatës në vendin tuaj të banimit. Në këtë mënyrë ju mund të mbron veten dhe të dashurit tuaj nga një përsëritje të dhunës, ose për t'i treguar abuzuesit se sjellja e tij është e paligjshme dhe e dënueshme. Seksioni që vijon përshkruan procedurën gjyqësore për vendosjen e masave të përkohshme të mbrojtjes dhe të procedurave penale kundër kryerësit të krimeve të kryera si rezultat i dhunës në familje.

3.1. Mbrojtja e viktimave të dhunës në familje nëpërmjet masave mbrojtëse të përkohshme (MMP)

Me fillimin e kësaj padie, ju mund të siguron mbrojtje të menjëhershme për juve dhe të afërmit tuaj për të parandaluar dhunën në familje. Masat e imponuara për aktin e mbrojtjes janë parandaluese në drejtim të dhunës, dhe ato mund të vendosen në një situatë kur ju jeni larguar ose ende jeni duke jetuar me dhunuesin. Procedura është iniciuar duke paraqitur një propozim për vendosjen e masave të përkohshme për t'u mbrojtur në gjykatë në vendin tuaj të banimit. Në fund të këtij Udhëzuesi është një formë që mund ta përdorni për të përgatitur propozimin për vendosjen e MMP. Në propozimin, në përputhje me mbrojtjen për të cilën ju ndjeni nevojë, ju mund t'i kërkonte gjykatës të lëshojë një ose më shumë prej masave të mbrojtjes të përkohshme në vijim:

Deri në Gjykatën e Shkallës së Parë

PROPOZUES:

Emri dhe mbiemri:

adresa dhe vendi i banimit të personit që bën
propozimin për masat mbrojtëse të përkohshme

KUNDËR:

Emri dhe mbiemri:

adresa dhe vendi i banimit të personit ndaj të cilit paritri
Propozimin për masat mbrojtëse të përkohshme

PROPOZIMI PËR SHQIPTIM TË MASAVE TË PËRKOSHME PËR MBROJTJE NGA DHUNA NË FAMILJE

Përshkrimi i efekteve të dhunës (kur ka ndodhur ngjarja e fundit lidhur me dhunën në familje, nëse ka pasur veprime të tjera që i paraprinë dhunës; mënyra se si është kryer dhuna në familje dhe nëse ju jeni të lënduar, nëse ju jeni drejtuar në një qendër shën-detësore për shkak të lëndimeve; a keni raportuar dhunën tek autoriteti përkatës dhe ku)

Dëshmi: Aplikoni prova që mund të konfirmojnë deklaratën tuaj të sipër:

- Dëgjimi i dëshmitarëve të cilët mund të dëshmojnë për dhunën *(në qoftë se ju ofroni një dëshmitar, specifikoni emrin e tij, adresën dhe vendin e banimit).*
- Aplikimi për konfirmimin e ngjarjeve të raportuara të dhunës në familje *(specifikoni se cili stacion i policisë)*
- Konfirmimi i ngjarjeve të raportuara të dhunës në familje *(specifikoni cili stacion i policisë)*
- Vërtetimi mjekësor ose dokumentacion tjetër mjekësor për traumat e pësuar psikologjike apo fizike.
- Fotografimi nga lëndimet

- Prova tjera të duhura, *(për shembull konfirmim që posedojnë armë ligjrisht ose një deklaratë të dëshmitarëve/viktimave për posedim të paligjshëm të armëve, dëshmi për hospitalizime të mëparshme, indikata për përdarimin e alkoolit, të dhëna nga të dhënat e shërbimeve të telefonatave dhe tjera).*

Për shkak të rrezikut për sigurinë e jetës sime në drejtim të dispozitave të nenit 35 të Ligjit për pengimin dhe mbrojtjen nga dhuna në familje, unë rekomandoj në gjykatë për të bërë.

ZGJIDHJE PËR MASAT E PËRKOHSHME

Me të cilat i raportuari _____ të lëshojë një urdhër të përkohshëm mbrojtëse dhe ate:

Propozuesi të shënojë ato MPM të cilat i konsideron si më të përshtatshme

1. T'i ndalojë dhunuesit që të kërcënohet se do të kryen dhunë në familje.
2. Të ndalojë dhunuesin të ngacmon, shqetëson, telefonon, kontakton ose ndryshe të komunikon me juve ose një anëtar të familjes tuaj.
3. T'i ndalojë që t'i afrohet shtëpisë, shkollës, vendit të punës apo vende të caktuara që vizitohen rregullisht nga një anëtar tjetër i familjes.
4. Të urdhërojë largimin e të pandehurit nga shtëpia, pavarësisht nga pronësia në një vendim të formës së prerë nga gjykatë.
5. T'i ndalohet zotërimi i armëve të zjarrit, ose t'i sekuestrohet.
6. Të urdhërojë dhunuesin për të kthyer sendet që janë të nevojshme për të përmbushur nevojat e përditshme të familjes.
7. Ta detyrojë atë për të mbështetur familjen e tij.
8. T'i urdhërojë për të vizituar këshillim përkatës.
9. Marrë pjesë në një trajtim të detyrueshëm në qoftë se është përdorues i alkoolit dhe substancave të tjera psikotrope ose ka ndonjë sëmundje.
10. Të urdhërojë dhunuesin për të kompensuar shpenzimet mjekësore dhe të tjera të shikatuara nga dhuna në familje.
11. Të marrë çdo masë tjetër që e konsideron të nevojshme për të garantuar sigurinë dhe mirëqenien e juaj dhe të anëtarëve të familjes suaj.

Data: _____ Propozon: _____

LLOJI I MASËS MBROJTËSE TË PËRKOQSHME	INSTITUCIONI PËRGJEGJËS PËR ZBATIM
1. T'i ndalojë dhunuesit që të kërcënohet se do të kryen dhunë në familje	Stacioni policor vendor përkatës.
2. Të ndalojë dhunuesin të ngacmon, shqetëson, telefonon, kontakton ose ndryshe të komunikon me juve ose një anëtar të familjes tuaj.	Stacioni policor vendor përkatës.
3. Ti ndalojë që ti afrohet shtëpisë, shkollës, vendit të punës apo vende të caktuara që vizitohen rregullisht nga një anëtar tjetër i familjes.	Stacioni policor vendor përkatës.
4. Të urdhërojë largimin e të pandehurit nga shtëpia, pavarësisht nga pronësia në një vendim të formës së prerë nga gjykata.	Stacioni policor vendor përkatës.
5. T'i ndalohet zotërimi i armëve të zjarrit, ose t'i sekuestrohet.	Stacioni policor vendor përkatës.
6. Të urdhërojë dhunuesin për të kthyer sendet që janë të nevojshme për të përmbushur nevojat e përditshme të familjes.	Sipas zbatimit të ligjit për ekzekutim nga ana e ekzekutuesit.
7. Ta detyrojë atë për të mbështetur familjen e tij.	Sipas zbatimit të ligjit për ekzekutim nga ana e ekzekutuesit.
8. T'i urdhërojë për të vizituar këshillim përkatës.	Këshilltore e specializuar.

9. Marrë pjesë në një trajtim të detyrueshëm në qoftë se është përdorues i alkoolit dhe substancave të tjera psikotrope ose ka ndonjë sëmundje.	Institucionet shëndetësore për trajtimin e njerëzve që përdorin drogë dhe alkool, dhe njerëzit me sëmundje të caktuara psikologjike.
10. Të urdhërojë dhunuesin për të kompensuar shpenzimet mjekësore dhe të tjera të shkaktuara nga dhuna në familje.	Sipas zbatimit të ligjit për ekzekutim nga ana e ekzekutuesit.
11. Të marrë çdo masë tjetër që e konsideron të nevojshme për të garantuar sigurinë dhe mirëqenien e juaj dhe të anëtarëve të familjes suaj.	Varësisht nga lloji i MMP të aprovuara.

Propozimi për vendosjen e masave të përkohshme nga gjykata mund të paraqitet personalisht. Gjithashtu në emër tuaj propozimin mund ta paraqet një avokat ose një organizatë qytetare që jep ndihmë dhe mbështetje. Në rast urgjence, kur ka një rrezik serioz për ju dhe të dashurve tuaj, procedura gjyqësore është iniciuar nga qendrat për punë sociale dhe policisë, ku gjykata pa praninë tuaj shqipton masat e propozuara për mbrojtje të përkohshme. Seksioni që vijon përshkruan se si procedurat varen nga fakti nëse propozimi paraqitet nga ju ose nga institucionet kompetente.

Në qoftë se ju e paraqitni propozimin në person, para paraqitjes është e nevojshme për të mbledhur prova për të konfirmuar dhunën e pësuar në familje. Për këtë qëllim merrni nga një deklaratë nga të afërmit tuaj, miqtë apo fqinjët të cilët mund të dëshmojnë për dhunën, të merrni fotografi të lëndimeve, të kërkonti certifikatën mjekësore nga një institucion mjekësor për plagët e marra, kërkonti raporte nga institucionet ku keni raportuar dhunën më parë.

Pas paraqitjes të propozimit me provat e mbledhura, është e nevojshme për të paguar taksat gjyqësore në shumë prej 480,00 denarë. Nëse ju nuk keni mjete financiare për të paguar tarifën e gjykatës, në propozimin theksoni se kërkonit lehtësim nga taksat gjyqësore. Për këtë duhet nxjerrur vërtetime nga Buroja e taksave publike, Agjencisë të punësimit dhe qendrat për punë sociale, si provë që nuk gjeneroni të ardhura.

Pas dorëzimit të propozimit, gjykata do të caktojë një seancë gjyqësore dhe ju fton që të merrni pjesë. Gjithashtu, gjykata jep një kopje të propozimit dhe fton abuzuesin për të marrë pjesë në gjykim. Nëse jeni të ndarë nga abuzuesi dhe ju doni të mos dihet adresa e qëndrimit tuaj në propozim, kërkonit nga gjykata që të mos zbulojë të dhëna të tilla. Seanca e planifikuar mund të mbahet pa praninë e autorit të veprës, nëse prova është e qartë për dhunë në familje dhe pasojat e saj. Gjykata brenda shtatë ditëve nga marrja e propozimit duhet të imponon masat e përkohshme të mbrojtjes të kërkuara.

Në seancën dëgjimore duhet të jeni të përgatitur për të dhënë një deklaratë në lidhje me çfarë ka ndodhur me ju dhe të përshkruani se si ju ndikon dhuna në familje. Specifikoni sa kohë para ka ndodhur dhuna parë, sa shpesh ju ndodh, mund të përcaktoni sjelljen e dhunuesit dhe të përshkruani situatat kur keni pasur frikën më të madhe. Nga deklarata juaj gjykatësi do të konstatojë seriozitetin e dhunës dhe do të vendosë masa të përkohshme për mbrojtjen tuaj.

Në një situatë ku për shkak të mrojtjes tuaj urgjente propozimi është paraqitur nga policia apo QPS, gjykata pa mbajtjen e seancës, pa praninë tuaj, brenda 24 orëve do të miratojë një vendim për vendosjen e masave të përkohshme mbrojtëse.

Në vendimin e saj, gjykata mund të miratojë plotësisht ose pjesërisht MPM-të e propozuara për një periudhë prej tre muaj deri në një vit.

Gjykata do ta njoftojë abuzuesin për vendimin dhe sanksionet që do të hyjnë në fuqi, në qoftë se ajo nuk respektohet. Nëse gjykatësi nuk imponon masa të përkohshme për të mbrojtur

dhe ju ndiheni të pasigurt, kontaktoni stacionin më të afërt të policisë për të siguruar mbrojtje. Më shumë informacion për këtë keni në seksionin e procedurës penale për të mbrojtur viktimat e dhunës në familje.

Nëse gjykata nuk vendosë masat e kërkuara të përkohshme të mbrojtjes dhe nuk janë të kënaqur me vendimin e gjykatës është e nevojshme për të apeluar në Gjykatën kompetente të Apelit në të cilën ju do të specifikoni se me mospranimin e propozimit tuaj dhe mosmiratimin e MPM të propozuara, gjykata nuk ka arritur t'ju sigurojë mbrojtjen ligjore të garantuar.

Shfuqizim, ndryshim dhe zgjerim i masave të përkohshme të vendosura për mbrojtje.

Në periudhën gjatë ekzekutimit të masave mundet me paraqitje të një propozimit të ri në gjykatë të kërkohet:

- heqja e MPM të përcaktuar para afatit, në qoftë se konsideroni se është arritur qëllimi për të cilin është ndërmarrë një masë e tillë (psh. në një situatë kur abuzuesi ka ndryshuar sjelljen e tij dhe janë përmirësuar marrëdhëniet tuaja);
- ndryshimin e masës, në qoftë se ju besoni se masa e theksuar është e papërshtatshme.

Nëse keni nevojë për një zgjatje të masave pas afatit për të cilin ato janë imponuar, paraqitni një propozim të ri në gjykatë.

Nëse abuzuesi nuk respekton raportin e vendimit të gjykatës paraqitni atë në stacionin më të afërt policor apo PPO për veprën penale të “dështimit të një vendimi gjyqësor,” që dënohet me burgim. Kjo procedurë inicohet nga institucionet sipas detyrës zyrtare, pas marrjes së informacionit nga ju në mospërfillje të vendimit të gjykatës.

3.2. Mbrojtja e viktimave të dhunës në familje përmes procedurës penale

Dhuna në familje është e paligjshme dhe e dënueshme. Duke pasur parasysh se shtëpia është mjedisi në të cilin ne duhet të ndjehemi të sigurt, për abuzuesit që kryejnë dhunë pas dyerve të mbyllura të shtëpisë tonë parashikohen dënime të rrepta. Procedura penale për të gjitha krimet që lidhen me dhunën në familje janë iniciuar sipas detyrës zyrtare nga policia dhe Zyra e Prokurorit Publik apo procedurat penale janë të iniciuara pa kërkuar pëlqimin tuaj. Vetëm fillimi i procedurës penale për veprën penale të lëndimit kërkon miratimin tuaj me shkrim.

Është e rëndësishme të dini se ndëshkohen të gjitha format e dhunës në familje: fizike, psikologjike dhe seksuale.

VEPRA PENALE	PËRSHKRIM I VEPRËS PENALE
DHUNË FIZIKE	
VRASJE	Veprimi përfaqëson privimin e jetës së viktimës së dhunës në familje.
LËNDIME TË RËNDA TRUPORE	Lëndimi i rëndë trupor shkakton përkeqësimin e shëndetit të viktimës pësuar si pasojë e dhunës në familje.
LËNDIME TRUPORE	Veprimi përfshin ndikimin fizik ose psikologjik nga i cili ndodh dëmtim që kërkon trajtim minimal apo kujdes, i shkaktuar si pasojë e dhunës në familje.

DHUNË PSIKOLOGJIKE

SHTRËNGIM	Shtrengimi konsiston në vendosjen e vendimit të caktuar apo veprime të caktuara në kundërshtim me vullnetin e lirë dhe dëshirën e viktimës së dhunës në familje.
HEQJA JOLIGJORE E LIRISË	Kur viktimës së dhunës në familje i është e mbyllur ose përndryshe kufizuar liria e lëvizjes.
RREZIKIMI I SIGURISË	Rrezikimi i sigurisë përbëhet nga dëmtime të paqes psikike dhe qetësisë e një viktime të dhunës në familje.

DHUNË SEKSUALE

PËRDHUNIM	Veprimi përfshin kërcënim dhe shkelje të lirisë së viktimës së dhunës në familje gjatë marrëdhënieve seksuale, pa marrë parasysh nëse jeni apo jo të martuar me abuzuesin.
SULMI SEKSUAL I NJË FËMIJE	Veprimi përfshin kryerjen e marrëdhënieve seksuale ose akt tjetër seksual mbi një fëmijë gjatë kryerjes të dhunës në familje.
NDËRMJETËSIMI NË PROSTITUCION	Veprimi përfshin prokurimin e prostitucionit apo detyrim i viktimës të dhunës në familje nga ana e abuzuesit.

Si zhvillohet procedura penale

Nëse ju keni vuajtur ndonjë nga këto forma të dhunës duhet ta raportoni dhunën në stacionin më të afërt policor nëpërmjet një telefonate apo kontaktit të drejtpërdrejtë. Kur paraqitni dhunën, kërkoni të flisni me një zyrtar policor që cili punon në raste me dhunë në familje.

Me rëndësi të veçantë është që të jepni një deklaratë në lidhje me atë se prej kur ndodh dhuna, sa shpesh po ju ndodh dhe çfarë janë pasojat e vajtura. Megjithë deklaratën tuaj, policët do të mbledhin prova të tjera, të tilla si fotot e lëndimeve, të dhënat mjekësore, deklaratat e dëshmitarëve, konstatimeve dhe mendimeve nga ekspertët, një raport nga një specialist, nën-specialist, një raport mbi veprimet e ndërmarra nga QPS apo institucioni tjetër dhe të tjera. Pas gjithë kësaj **provat e mbledhura në akuzë penale duhet t'i komunikohen menjëherë Prokurorit Publik që e përcjell atë në gjykatën komunale.**

Në një situatë ku ju dhe të afërmit tuaj jeni në rrezik serioz, për mbrojtjen tuaj të menjëhershme, gjykata urdhëron menjëherë largimin e dhunuesit nga shtëpia dhe ndaluar atë nga afrimi. Kjo është një procedurë urgjente që inicohet nga një oficer i policisë duke paraqitur një **propozim në gjykatë për të shqiptuar masën për mbrojtje të përkohshme - heqjen e vepruesit nga shtëpia dhe ndalim për tu përmbajtur në shtëpi.** Në të njëjtën periudhë gjithashtu do të informojë qendrën kompetente për punë sociale në mënyrë që të ndërmerren masa për mbrojtjen tuaj. Nëse abuzuesi posedon armë, ajo menjëherë do të revokohet përkohësisht dhe do të fillohet procedura për revokimin e licencës për armë. Oficerët e policisë janë të detyruar të ju informojnë për masat që do të merren kundër kryerësit.

Nëse policët nuk hapin padi penale në Prokurorinë Publike, atëherë ju vetë mund të paraqitni një propozim në Prokurorinë Publike apo një padi private gjyqësore brenda 3 muajve nga data e ngjarjes.

Gjatë seancës kryesore para gjykatës është shumë e rëndësishme që të jeni të përgatitur për të treguar se çfarë ka ndodhur me ju, që në mënyrë të detajuar të përshkruani situatën tuaj. Kur përshkruani dhunën që ju ka ndodhur, filloni duke e treguar incidentin e fundit dhe pastaj vazhdoni me një përshkrim të rasteve të mëparshme të dhunës. Specifikoni sa kohë më parë ka ndodhur dhuna e parë, sa shpesh po ju ndodh dhe përshkruani situatat kur ju keni vuajtur frikën më të madhe. Nga deklarata e juaj do të gjykohet serioziteti i konstatuar i dhunës dhe të imponohet dënimi i duhur për kundërvajtësin.

Nëse ju keni frikë që të dëshmoni për dhunën para abuzuesit,

kërkoni nga gjykatësi t'ju mundësojë për të dëshmuar pa praninë e tij.

Pas përfundimit të seancës kryesore dhe paraqitjes të provave, gjukat bjen një vendim që dënon të pandehurin, refuzon akuzat ose liron kryerësin e dhunës në familje. Me bindje përcaktohet lloji i dënimit për kryerësin e dhunës në familje: burgim, masa gjobë ose masa alternative (provë, dënim me kusht me mbikëqyrje mbrojtëse, vërejtje gjyqësore).

Nëse ju nuk janë të kënaqur me vendimin e gjykatës kundër aktgjykimit mund të bëhet **ankim** në Gjykatën e Apelit **brenda 15 ditëve** nga marrja e kopjes së aktgjykimit.

4.

Kontaktet nga institucionet dhe organizatat relevante për mbrojtjen kundër dhunës në familje

Qendra për punë sociale e Shkupit
Departamenti i dhunës në familje

02/3297-786

Qendër e ndihmës juridike për viktimat e dhunës në familje!

Këshillim psikologjik për viktimat e dhunës në familje
Shoqata për Emancipim,
Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESB

02/3117-866

Qendër krize "Shpresë"

02/3173-424 • 02/15-315

Organizata e Grave të Shkupit (OGSH)

02/15-700

Shoqata për Emancipim,
Solidaritet dhe Barazi të Grave
www.esem.org.mk

SEB